

NIEUWSBRIEF

NUMMER 6 • SEPTEMBER 2022

BREDA ^{STAP VOOR STAP} AARDGASVRIJ EN CO₂-NEUTRAAL

**Peter Bakker
stelt zich voor**

Foto: Hanneke Marcelis / BredaVandaag

Mijn naam is Peter Bakker. Afgelopen juni ben ik begonnen als wethouder, onder andere voor de energietransitie. Ik maak mij al lang sterk voor een duurzamer, groener en schoner Breda en ben blij dat ik dat de komende jaren als wethouder kan doen. Mijn vrouw en ik zijn 21 jaar geleden met onze twee dochters naar Breda verhuisd. Brabant was niet vreemd voor ons. Zelf heb ik lang in Tilburg gewoond en gestudeerd en mijn vrouw is in Eindhoven geboren. We voelden ons dan ook meteen thuis in het mooie en bourgondische Breda. In mijn vrije tijd stap ik graag op mijn racefiets en verken ik het prachtige Brabantse landschap. Helaas zie ik de natuur met de jaren achteruit gaan. Dit is één van de dingen waar ik de komende jaren als wethouder iets aan wil doen.

VERTEL...

De politiek is voor mij de plek om echt iets te veranderen. Zowel aan de natuur en het klimaat als aan de toenemende sociale ongelijkheid. De klimaatopwarming brengt de natuur in de war en bedreigt inmiddels ook de mens. Het is tijd om hier samen iets aan te doen. Binnenkort presenteren we als college de klimaatbegroting, als onderdeel van de begroting. Hierin staat welke acties nodig zijn

om klimaatveranderingen te beperken, de energielasten beheersbaar te houden en onze behoefte aan energie te verlagen. Het is belangrijk dat het hele college en iedereen in Breda zich inzet voor de energietransitie. We kunnen het alleen samen doen.

HOE ZIET DAT 'SAMEN' ER DAN UIT?

De gemeente maakt samen met bewoners, ondernemers en woningcorporaties een plan per gebied voor de energietransitie. En helpt bij de uitvoering van het plan. Ook als je niet in een gebied woont waar wordt gestart, kun je aan de slag richting aardgasvrij. Bijvoorbeeld door te isoleren, zonnepanelen te leggen en je gasfornuis te vervangen door een elektrische kookplaat. De gemeente ondersteunt verschillende maatregelen met een subsidie. Het is belangrijk dat we van elkaar leren en elkaar inspireren. Ik juich het dan ook enorm toe als burensamen aan de slag gaan en elkaar meenemen op het avontuur dat we energietransitie noemen. Samen kom je verder dan in je eentje. Daarom ga ik graag met je in gesprek en ga je mij de komende jaren veel op mijn fiets in de wijken en dorpen tegenkomen. Graag tot dan!

Transitievisie Warmte Breda

HOE GAAT HET MET DE ENERGIETRANSITIE IN BRED A?

In 2044 gebruikt Breda geen aardgas meer. Tegen die tijd hebben we een hoop energie bespaard. We doen steeds zuiniger met elektriciteit, aardgas en warmte. We gaan alle huizen, kantoren, scholen en andere gebouwen goed isoleren. De energie die we in 2044 nog nodig hebben, wekken we zonder aardgas op. Dat maakt Breda in 2044 CO₂-neutraal.

We gaan overstappen naar een duurzame energiebron voor de verwarming van onze huizen en andere gebouwen. Ook voor warm water en voor koken stoppen we met aardgas. Deze overstap wordt de energietransitie genoemd. De gemeente helpt met de energietransitie en de aanpassingen die daarvoor nodig zijn. Iedereen kan zelf aan de slag. De gemeenteraad heeft gebieden aangewezen die in 2030 al zonder aardgas zouden moeten kunnen. We noemen ze 'verkenningengebieden.' Dat zijn de wijken waar de huizen en gebouwen staan die in 2030 aardgasvrij zouden kunnen zijn. Een overzicht van de wijken staat op de website van de Gemeente Breda. De gemeente maakt samen met bewoners, ondernemers en woningcorporaties een plan per wijk voor de energietransitie en helpt bij de uitvoering van het plan. Zo'n plan noemen we 'wijkenergieplan.'

Iedereen moet zelf aan de slag met zijn of haar huis of gebouw. Je huis of gebouw verduurzamen is altijd een goed idee. Je kunt zelf je huis verbeteren door goede isolatie en ventilatie. Je kunt zelf energie opwekken, bijvoorbeeld met zonnepanelen. Je bespaart stroom en gas en een boel geld.

Kijk op www.bredadoetmee.nl voor meer informatie. Of kom langs in de Greenhopper, het mobiele informatiecentrum van BRES en de Gemeente Breda. We gaan graag met jou in gesprek, geven tips en informatie in de Greenhopper, een keukentafelgesprek, bingo-avonden of de Klimaatweek. In sommige wijken staan de bewoners te trappelen om aan de slag te gaan of zijn ze dat al. In Prinsenbeek is het Dorpsplatform hard aan het werk, in Zandberg-Oost gebeurt ook van alles en in Belcrum, Linie/Vuchtstraat en de Haagse Beemden zijn bewoners zichzelf aan het organiseren. Genoeg energie in alle energieke wijken!

BUURTINITIATIEF VUCHTSTRAAT EN OMLIGGENDE STRATEN

De gemeenteraad heeft Linie aangewezen als 'verkenningengebied' voor de energietransitie. Van die wijk verwachten we dat veel huizen en andere gebouwen al in 2030 van het aardgas af kunnen zijn. We zijn gestart in de Vuchtstraat, waar Alwel de huurwoningen aardgasvrij heeft gemaakt. Bewoners van de Vuchtstraat waren benieuwd of en hoe zij dat ook konden. De Gemeente Breda is in gesprek met mensen met een eigen woning in de Vuchtstraat, Buys Ballotstraat en een stukje Stationslaan, totaal 47 woningen. Deze huizen liggen vlak bij het warmtenet van Ennatuurlijk.

Veel bewoners willen aan de slag met het isoleren van hun huis. Want hoe beter je huis is geïsoleerd, hoe meer mogelijkheden om aardgasvrij te worden. Ook gaat je energierekening flink omlaag, zeker als je ook zonnepanelen legt. Gemeente Breda heeft een stappenplan gemaakt. Daarin staan de isolerende maatregelen (dak, muur, vloer en glas) die mogelijk zijn in de verschillende typen huizen in deze straten. Op 14 en 17 september zijn er inloopbijeenkomsten geweest in de Vuchtstraat waarin bewoners hun straatgenoten hebben verteld over het buurtinitiatief en hebben gevraagd of ze ook mee willen doen. Het stappenplan voor 'spijtvrij isoleren' is uitgedeeld, zodat iedereen kan zien waarmee je rekening moet houden als je huis gaat isoleren.

HOE GAAN ONZE BUREN OM MET WARMTE?

Door Mark Kooijman, adviseur INNAX woningen en expert op het gebied van het verduurzamen van je woning.

Afgelopen vakantie was ik in Toscane. Best een warm gebied binnen Europa. Al eeuwenlang. Nu ben ik op zoek gegaan hoe zij hun huis koel houden. Hoe ik mijn best ook deed, ik kon de airco's bijna op een hand tellen. "Hebben die Toscanen dan geen last van de warmte?", was mijn eerste gedachte. Nou, écht wel. Ze zijn minder bruin dan de meeste vakantiegangers. Terwijl zij wel 365 per jaar daar wonen. Dat is dan toch raar?

Ik was er met mijn gezin tweeëneenhalve week en zijn flink verkleurd. Na een 'actieve' dag waren we volledig uitgeput. Wat blijkt? De Toscanen gaan niet zo veel naar buiten als het warm is. Ze houden 's middags langer pauze. Beginnen eerder en stoppen later. Best logisch toch? Vervolgens zie ik dat ze alle luiken van hun woningen, vanaf dat de zon opkomt tot de zon ondergaat, dicht houden. Ook best logisch.

Maken zij woningen met dikke muren? En isoleren zij beter? Nou, traditioneel gebruiken zij een porisosteën zonder aanvullend isolatiemateriaal. Deze steen isoleert wel iets maar het is zeker geen isolatiewaarde van 2.0, laat staan 4,5 die wij hier hanteren. Op deze vragen is het antwoord dus: "Nee, niet echt".

Hoe houden zij het dan toch zo koel binnen? Hiervoor moest ik de leefgewoonten en woningen nader bekijken. Ik kwam al snel tot de volgende eenvoudige conclusies: Toscanen houden overdag de zon zoveel mogelijk buiten de woning door luiken en ramen dicht te houden. In de avond, nacht en ochtend zetten zij de

ramen open om zo goed mogelijk te ventileren. Verder dragen zij zelf luchtige, ventilerende kleding en passen zij hun leefritme aan: op het warmste deel van de dag doen zij zo min mogelijk. Met de Nederlandse werketijds is het aanpassen van het leefritme wellicht wat lastig, maar de warmte buiten houden met deze tips is eenvoudig te realiseren.

En de winter dan? Onze 'koude' periode tijdens de herfst, winter en lente is best lang. Volgens mij kunnen we stellen dat wij van de twaalf maanden in het jaar, zes maanden relatief mooi weer hebben, vijf maanden regen, bewolkte en/of koude dagen. Maar één maand mogen we wat als winter ervaren met temperaturen rond de nul graden of lager. Ons klimaat is dus best mild.

De meeste mensen vinden 18 graden en kouder niet aangenaam. Toen de temperatuur vroeger hieronder kwam, zeker in huis, werden er een dikke trui en sokken aangetrokken. We kropen lekker onder een warme deken op de bank. Tegenwoordig draaien we eerst aan die mooie knop aan de muur en stoken we de temperatuur op naar 22 graden: de kachel gaat aan. Om warmteverlies te voorkomen (en daarmee een hoge energierekening) hebben we bedacht dat we de woning goed moeten isoleren. Maar nu we mildere winters hebben, hoeven we toch minder goed te isoleren? Goede vraag.

Net zoals ik naar de zuiderburen keek voor oplossingen voor de zomermaanden, besloot ik te kijken naar onze noorderburen voor hun oplossingen tijdens de donkere maanden. Ik kwam snel tot de conclusie dat zij iets anders leven dan de Toscanen in Italië (niet gek natuurlijk). Waar de Toscanen koele kleren aantrekken en hun huis beschermen tegen zonnestralen tijdens de warme maanden, hanteren de Scandinaviërs de volgende levensstijlen: zij trekken in de koude maanden snel warme kleren aan, houden het huis goed dicht, maar... in de ochtend worden de ramen een uurtje opengezet om het huis goed te ventileren. De rest van de dag laten zij zoveel mogelijk zonlicht naar binnen om het huis te verwarmen. Dat uurtje alles open heeft een nuttig doel: door het huis even goed door te luchten wordt je huis minder vochtig, wat weer energie bespaart. Een huis vol droge lucht verwarmen, kost minder energie dan het verwarmen van een vochtig huis.

En ik? Ik doe zoals de Toscanen én de Scandinaviërs. Na mijn Toscaanse vakantie bleef de rest van de zomer bij mij alles dicht, waardoor ik heerlijk sliep in een koeler huis. Dit najaar investeer ik in een goede wollen deken. Ik ben ook van plan om iedere dag de ramen open te zetten en de boel te luchten. Zo ventileer ik niet alleen, maar krijg ik tijdens mijn thuiswerkdag ook nog eens een extra dosis zuurstof binnen!

TIP!

Kook je pasta, rijst of groenten, dan kun je het gas na een paar minuten koken prima uitzetten. Zorg voor een goed afgesloten deksel en je eten wordt vanzelf gaar. Je kookt zo niet alleen energiezuinig (je bespaart 7 minuten gas), maar verbruikt ook minder water, terwijl smaak, vitamines en mineralen beter bewaard blijven. Ook fijn: geen kans op droogkoken of aanbranden van je eten.

Ben je klaar met koken, bewaar dan het kookvocht en geef het, als het afgekoeld is, aan je planten. Zo gaat er niets verloren!

HELP...MIJN ENERGIEREKENING ONTPLOFT!

Afgelopen maanden zijn de energieprijzen weer flink gestegen. Steeds meer mensen voelen dit in hun portemonnee. De gemeente wil u bijstaan in deze barre tijden en organiseert verschillende bijeenkomsten hiervoor. U krijgt hier informatie en tips over het besparen van energie. Zo vinden er eind september bijeenkomsten plaats in Tuinzigt, Haagse Beemden, Heuvel, Brabantpark en Hoge Vucht. Bewoners kunnen met elkaar een energie-bingo spelen. Tijdens de avond zijn er leuke prijzen te winnen en wordt er uitleg gegeven over hoe u direct energie kunt besparen. Kijk in uw wijkcentrum wanneer de energie-bingo bij u in de buurt is of op de website van de gemeente. De avond is gratis met een drankje en een hapje.

INWONER AAN HET WOORD: PETRA UIT LINIE-ZUID

Petra doet mee aan de pilot in de Vuchtstraat en omliggende straten. De pilot is gestart omdat huurwoningen van het aardgas af gingen. Mensen met een koopwoning, zoals Petra, wilden weten of zij ook aardgasvrij konden worden. Na een aantal gesprekken en onderzoeken weten we: ja, dat kan. Nu is de vraag: hoe kunnen we onze huizen klaarmaken voor aardgasvrij? Petra vertelt in elke nieuwsbrief hoe zij omgaat met die vraag.

"Een spijtvrije aanpak... wat is dat nou weer? Aardgasvrij zegt me wel iets, maar spijtvrij?" Petra vertelt hoe ze eerst even moest grinniken toen ze hoorde over de spijtvrije aanpak. "We zijn al een tijdje aan het verkennen hoe we onze huizen kunnen aanpakken. Het aanpakken van de isolatie, wel te verstaan. Onze wijk moet in 2030 aardgasvrij zijn. En hoe beter je huis is geïsoleerd, hoe meer mogelijkheden om aardgasvrij te worden." Gemeente Breda legt uit wat met 'spijtvrij' wordt bedoeld: isoleer meteen goed. Anders moet je het later opnieuw doen en heb je spijt. "Dat je geen spijt wilt, lijkt me logisch", vertelt Petra, "maar het verhaal over Rc's en standaardwaarden heb ik even overgeslagen.

De boodschap was helder: kijk vooruit als je gaat isoleren. Ik wil graag de gevels van mijn huis beter isoleren. Als er meer burens zijn die dat willen, kunnen we samen optrekken. Dan krijgen we een betere prijs. En we kunnen elkaar helpen bij het ontcijferen van de offertes, haha!" Gemeente Breda wil daar ook graag bij helpen. Half september willen we iets organiseren. Dan leggen we uit hoe mensen de spijtvrije aanpak kunnen gebruiken. En over welke maatregelen mensen meer informatie willen.

WAAR STAAT DE GREENHOPPER?

Vanaf 12 september gaan we weer op pad en doen we 7 wijken aan. Kijk op onze website om te zien waar we wanneer staan!
www.bredadoetmee.nl/greenhopper

DAG VAN DE DUURZAAMHEID ONDERWIJS

Op 10 oktober 2022 is het weer de Dag van de Duurzaamheid Onderwijs! Op deze dag doen duizenden scholen mee aan een duurzame actie. Van een les over afvalscheiding, een conferentie op een middelbare school tot het meedoen aan de Voorleesactie.

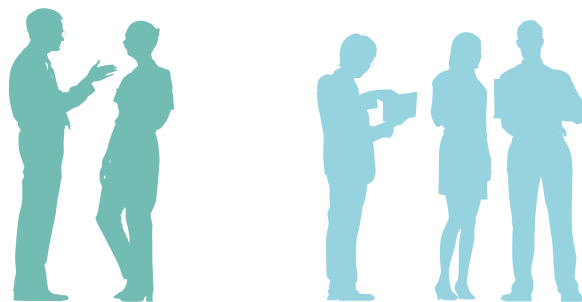
DAG VAN DE
DUURZAAMHEID
ONDERWIJS

EEN BIJZONDER (KEUKENTAFEL)GESPREK –

Rien Naalden | Energiecoach BRES

Energiecoach Rien praat met een inwonster van Breda. Woensdagochtend in de Greenhopper: we staan op de Markt in Prinsenbeek. Na de informatieavond is er veel interesse. Er zitten al mensen te wachten als we aankomen bij de Greenhopper. Veel vragen over "Wat kunnen we nog doen?", zonnepanelen en warmtepompen. Het blijkt dat 50-plussers de thermostaat lager hebben staan dan dertigers. Sommigen vertellen over ijsbloemen op de ruiten. Bij 'Prinsenbeek' denken we vaak aan grote huizen met een hoog energieverbruik. Maar soms word je verrast.

Een wat oudere dame is aan komen fietsen. Ze kijkt nieuwsgierig rond, bekijkt wat folders en vraagt: "Ik heb al het nodige gedaan, maar wat kan er nog meer?" Energiecoach Rien Naalden legt uit aan welke soorten maatregelen zij kan denken: "Verander je gedrag. Zuinig zijn met energie, dat levert een fijne besparing op." "De thermostaat staat nooit hoger dan 17 graden, en alleen even 's avonds. Ik draag dan een extra vest en soms een dekentje op de bank." Mevrouw vertelt ook dat zij met de hand afwast en voor koffie of thee een elektrische waterkoker gebruikt. "Ik woon alleen, ik kook meestal voor twee dagen, dus de ene dag koken en de volgende dag opwarmen in de magnetron."

Wat houdt deze dag in?

Urgenda is de initiatiefnemer van deze dag: tijdens de Dag van de Duurzaamheid Onderwijs vraagt Urgenda samen met basisscholen, middelbare scholen én MBO-scholen om extra aandacht voor duurzaamheid in het onderwijs.

WIE IS DE MEEST DUURZAME DOCENT VAN BRED A?

In de eerste week van november, tijdens de Bredase Klimaatweek gaan we op zoek naar de meest duurzame basisonderwijs docent van Breda. Wie organiseert die prachtige duurzame projectweken, is de drijvende kracht achter het groene schoolplein of neemt het liefst elke week de kinderen mee naar buiten voor hun vitamine G? Is dit jouw basisschool docent? Dan verdient hij of zij het om in de schijnwerpers gezet te worden!

Rond de Dag van Duurzaamheid op 10 oktober staat alle informatie op www.educatiewijzerbreda.nl maar denk vooral nu alvast na over wie die meest duurzame docent kan zijn...

NATIONALE KLIMAATWEEK

Klimaat bewuster leven en werken, slimmer energie opwekken en daardoor ook besparen. Met elkaar maken we Nederland steeds duurzamer. Omdat er nog veel moet gebeuren om de afgesproken CO₂-doelen te halen, organiseert de overheid van 31 oktober tot en met 6 november de Nationale Klimaatweek.

Ook de Gemeente Breda doet mee met onder andere het Energiefestival op 5 november. Op het Kasteelplein worden op deze dag allerlei activiteiten georganiseerd en ook de Greenhopper is uiteraard van de partij. Het hele programma is te vinden op de site van Breda Doet Mee, www.bredadoetmee.nl

Rien geeft aan dat ook kleine maatregelen helpen, denk aan radiatorfolie en spaarlampen. Heeft ze al gekocht met de cheque van de Gemeente Breda. "Van die tijdelijke regeling dit voorjaar heb ik ook extra tochtstrips gekocht."

En dan zijn er nog isolatiemaatregelen die wat meer geld en moeite kosten. Ze heeft sinds vijf jaar HR+ glas en de spouw is geïsoleerd. "Een kruipruimte onder de vloer heb ik niet. Wel een dik vloerkleed, dat helpt ook!" vertelt ze. "En ook een dik gordijn achter de voordeur (s winters) en nieuwe tochtstrips."

Rien vraagt naar haar energieverbruik. Ze geeft aan dat ze dat niet paraat heeft. "Maar het is niet zo heel veel." Rien vraagt daarop wat de energiecoaches nog voor haar kunnen betekenen. Het antwoord 'niets' klinkt Rien vreemd in de oren, want dat heeft hij niet graag. Mevrouw huurt een woning, dus heeft helaas geen eigen dak voor zonnepanelen. Met toch nog wat folders in de hand wenst ze ons nog een fijne dag en vertrekt.

Een uurtje later steekt zij haar hoofd om de hoek en roept: "Ik weet het, hoor, mijn verbruik is 312 m³ gas!" Dát is extreem weinig! Het antwoord van Rien dat hij niets meer kan betekenen om het energieverbruik omlaag te brengen, klopt dus. Het klinkt raar, maar bij sommige mensen valt écht niets meer te besparen!

 Gemeente Breda

Meer weten over de alternatieven voor aardgas en de mogelijkheden voor uw woning?

Ga dan naar de website www.breda.nl/energietransitie

U kunt er ook uw vraag stellen of idee delen.

Net zoals veel huiseigenaren onderzoek ik de mogelijkheden mijn woning te verduurzamen. Maar goed verduurzamen is kostbaar. Omdat ik meer wilde weten over de subsidieregeling van het Volkshuisvestingsfonds, zocht ik contact met de Gemeente Breda. Het is goed om te weten dat er vanuit het Rijk en de gemeente geld beschikbaar komt.

Op dit moment bevinden de subsidies van het Volkshuisvestingsfonds zich nog in de pilotfase. Ik kan er nog geen gebruik van maken, maar dat betekent niet dat ik stil zit. Ook met kleinere, wat minder kostbare, investeringen kan ik mijn woning nu al verduurzamen. Dat is dan ook wat ik de afgelopen periode heb gedaan.

Zo heb ik de spouwmuur laten isoleren, hebben we een moderne modulerende thermostaat geïnstalleerd en hebben we radiatorventilatoren geplaatst in de woonkamer. De totale kosten voor deze drie projecten kwamen uit op ongeveer € 900,-. We merken het al flink in ons wooncomfort. Het is veel aangenamer in huis. Ook zien we het in ons gasverbruik terug. Dat is flink lager!

De volgende stappen zijn het plaatsen van een isolerende voordeur en vloerisolatie aanbrengen. Deze aanpassingen zijn al flink duurder. We kijken ook naar het laten isoleren van ons schuine dak, het platte dak van de uitbouw en een aantal andere dingen. Ook deze zijn veel duurder. De subsidieregeling van het Volkshuisvestingsfonds kan ons helpen dit ook te realiseren •